

חיי אישות והתמודדות עם מחלת הסרטן בראי ההלכה היהודית

הרב בנימין דוד

המתמודדים עם מחלת הסרטן, ולהדריך אותם בכל מה שקשור לחיי אישות, לטרת המשפחה ולפוריות בתקופה קשה זו. במאמר זה יוצגו ויידונו מספר סוגיות ושאלות, אשר עומדות בפני חולי סרטן ובני זוגם, המקפידים על קיום ההלכה היהודית. כמו כן יוצגו פתרונות הלכתיים בנושאים אלו, אשר נדונו על ידי רבני המכון.

היחסים האינטימיים שבין בני הזוג הינם מרכיב מרכזי בחיי הזוגיות. כאשר התא המשפחתי מתמודד עם מחלת הסרטן, יחסי החיבה שבין בני הזוג חשובים עוד יותר. מכון פוע"ה מתמחה במתן ייעוץ, הכוונה וסיוע לזוגות להם בעיות בנושאים גינקולוגיים, יחסים אינטימיים ופוריות. בין השאר רבני מכון פוע"ה משתדלים להיות אוזן קשבת לבני הזוג

הלכות נידה

על מנת שחיי האישות, שהם כאמור לעיל מצווה, יתקיימו בקדושה, התורה מתירה לבני הזוג להתקרב זה לזה רק לאחר שהאישה טבלה במקווה מים טהורים. בדרך כלל הווסת עצמו, עם תהליך הטהרה שלאחר מכן, נמשך כשנים-עשר יום. הדבר עלול לגרום לקושי, מכיוון שבמים אלו כל נגיעה שבין בני הזוג אסורה על-פי ההלכה. הרבנים, כבר מתקופת התלמוד, ניסו להתמודד עם הבעיה וישנן הגדרות הלכתיות ברורות באילו תנאים מותר לבעל לגעת באשתו החולה לפני הטבילה, או באילו תנאים מותר לאישה "נידה" לגעת בבעלה החולה. וודאי שלא מדובר על נגיעות של חיבה, אלא על עזרה טכנית בחיי היום יום. בני זוג השומרים על טהרת המשפחה צריכים להיות בקשר עם רב, כדי שידריך אותם בתחום המורכב והרגיש הזה.

לפעמים מחלת הסרטן עצמה או התרופות, גורמות לדימומים בין ווסתיים, אשר עלולים לגרום לכך שבני הזוג יהיו אסורים זמן רב. חייבים להדגיש, שלא כל דימום אסור אוטומטית את האישה. כאשר מקור הדימום הוא מהנרתיק או מהצד החיצוני של צוואר הרחם, אזי האישה אינה נחשבת נידה. מכון פוע"ה הכשיר אחיות מוסמכות כ"בודקות טהרה", שתפקידן לעשות בדיקה גינקולוגית לאישה עם דימומים בין ווסתיים ולברר את מקור הדימום. כאשר מקור כתם הדם הוא מן הרחם עצמו, הדבר עלול להיות בעייתי, אולם הרבנים משתדלים לתת פתרונות כדי לאפשר לבני הזוג להמשיך להיות מותרים זה לזה. ישנם אמצעים טכניים, שיכולים לעזור לבני הזוג לא להיות אסורים בגלל כל דימום קטן. קשה לתת הנחיות מפורטות במאמר זה, וכדאי שבני הזוג יהיו בקשר עם רב שידריך אותם, ויבחן כל מקרה לגופו.

מצוות עונה

ביהדות היחסים האינטימיים נחשבים כמצווה, "מצוות עונה". מצווה זו אינה קשורה לכושר הפוריות של בני הזוג, כלומר למצוות "פריה ורביה". "מצוות עונה" קיימת, אם כן, בפני עצמה. התורה מצווה על הבעל שלא לקפח את אשתו בחיים האינטימיים, והוא מתחייב תחת החופה לכבדה ולמלא את צרכיה גם בתחום הזה. ההגדרה ההלכתית של חיי אישות אינה פיזית בלבד. מדובר בעיקר על חיבור נפשי עמוק ורצון עז להעניק חיבה ואהבה לבת הזוג – להיות "בשר אחד". לכן התורה מצווה על הבעל "לפייס" את אשתו לפני קיום היחסים, על מנת שהאקט לא יהיה טכני בלבד. החיבור בין בני הזוג אינו צריך להיות מקור לסיפוק אנוכי, אלא המטרה צריכה להיות הפוכה – לספק את הצרכים האינטימיים של הצד השני. מתוך דברים אלו אנו יכולים להסיק, שכאשר קיים קושי פיזי לקיים יחסים מלאים בגלל מחלת הסרטן, ישנה עדיין חובה בין בני הזוג להעניק חיבה ואהבה ולנסות להגיע לסיפוק הצרכים המיניים של הצד השני, ככל שניתן. לפעמים קיום היחסים בתנוחה המסורתית אינו אפשרי, או שהוא גורם לכאבים מיותרים. במקרים אלו מותר לקיים יחסים בתנוחה הנוחה ביותר לשני בני הזוג, אולם עליהם לשמור מכל משמר, ששפיכת הזרע תהיה אך ורק בתוך הנרתיק, מכיוון שהוצאת זרע מחוץ לגוף האישה נחשב לאיסור חמור ביהדות. אם התנאי הזה אינו יכול להתקיים טכנית, אזי על בני הזוג ליצור קשר עם רב כדי למצוא פתרון הולם.

הרב בנימין דוד – רב משיב במכון פוע"ה (פוריות ורפואה על פי ההלכה)

טבילה במקווה

לאחר ימי הדימום עצמו ותהליך הטהרה שנמשך עוד שבעה ימים (הנקראים גם שבעה נקיים) האישה טובלת במקווה, ורק אז מותר לשני בני הזוג להתקרב זה לזה. בזמן הטבילה במקווה, האישה אמורה להיות בלי שום דבר חוצץ בין גופה לבין המים. כאשר האישה חולה ויש לה למשל צנתר מנקז או צנתר מרכזי קבוע – אלה לא ייחשבו כ"חוצץ", כיוון שהם אמצעים שאמורים להישאר זמן רב ולכן מתייחסים אליהם כחלק מגופה של האישה. לעומת זאת, כאשר ישנם דברים שאינם קבועים על הגוף, כגון תפרים שאמורים להסירם בימים הקרובים, או תחבושת שצריכים להחליפה מדי יום, ייתכן והם ייחשבו כ"חוצץ" וימנעו אפשרות של טבילה במקווה. גם במקרים אלו על בני הזוג להתייעץ עם רב שימצא פתרון, כדי לאפשר לאישה לטבול. חשוב מאוד שהרב יהיה בקשר עם הרופא המטפל, על מנת להציע פתרון הולם. לעיתים, בגלל פגיעה במערכת החיסון, האישה חוששת לטבול במקווה ציבורי. חשוב לדעת שמי המקוואות עוברים בדיקה קפדנית מדי יום, כדי לוודא שאין בהם זיהום. מקובל גם במקוואות מרכזיים להחליף את מי המקווה כמעט מדי יום ולהכניס בהם חומר חיטוי. האישה החולה החוששת מזיהום יכולה לבקש מהאחראית על המקווה, הבלנית, להיות הטובלת הראשונה לאחר החלפת המים. יש לציין, כי כאשר האישה אינה מסוגלת לטבול לבדה בגלל קושי פיזי או נכות, ישנם מקוואות המצויידים בכסא ממנוע, שנכנס אל תוך המים ומטביל את האישה בלי מאמץ.

מניעת הריון

על פי ההלכה היהודית קיים איסור למנוע במודע אפשרות של הריון, משום חשש של "הוצאת זרע לבטלה". אישה המקבלת כימותרפיה והקרנות חייבת למנוע הריון, מכיוון שהטיפולים עלולים לגרום נזק לעובר. במקרים אלו הרבנים יתנו היתר לשימוש באמצעי מניעה. האמצעים המועדפים יהיו שימוש בגלולות או בהתקן תוך רחמי, אולם לא תמיד מותר לאישה שעוברת טיפולים לקחת הורמונים, וההתקן עלול לגרום לדימומים קשים בזמן הטיפול הכימי. הדיאפרגמה עם קוטל הזרע יכול להיות אז הפתרון המועדף, אם אין אפשרות אחרת. קשה מאוד מבחינת ההלכה להתיר שימוש בקונדום, מכיוון שזהו אמצעי מניעה הגורם ישירות ל"הוצאת זרע לבטלה", שנחשב איסור חמור ביהדות. בכל מקרה כדאי מאוד שהרב ייצור קשר עם הרופא המטפל, כדי למצוא יחד פתרון הולם.

כריתת אברי ההולדה ושימור פוריות

ביהדות קיים איסור לסרס בני אדם, ולכן לכאורה ישנה בעיה לכרות את הרחם או את שתי השחלות או את האשכים. אולם כאשר קיים חשש לסרטן באחד מהאיברים הללו, אנו נמצאים במצב של "פיקוח נפש" ומותר לכרותם, למרות שפעולה זו גורמת לסירוס.

רבני מכון פוע"ה מעודדים מאד את המטופלים לשמר את פוריותם. לתהליך זה חשיבות פסיכולוגית מרכזית, מעבר לאפשרות להוליד בעתיד. בזמן שהמטופל נלחם במחלה וחושב על הישרדותו המיידית, אנו מבקשים ממנו לחשוב על העתיד, למשל על חתונה במקרה של רווק, או על הולדת ילדים. דרך תהליך שימור הפוריות אנחנו מפיחים בחולה תקווה וחיים. כאשר מדובר על שימור פוריות, אין בעיה הלכתית בהקפאת קטעי שחלה וביציות, מכיוון שפעולה זו אינה גורמת לסירוס האישה. לגבי הקפאת זרע, כאשר הגבר נשוי, נבקש ממנו להוציא זרע דרך יחסי אישות עם קונדום סטרילי ובלוי קוטל זרע. כאשר מדובר על בחור רווק, נבקש ממנו להפיק זרע על ידי שימוש במכשיר PVS (Penile Vibrator Stimulation) המשמש ויברטור רפואי, שמאפשר הוצאת זרע בלי אוננות. אם הדבר אינו אפשרי יש להתייעץ עם הרב.

מכון פוע"ה מספק שירות של השגחה במעבדות הפוריות ובבנקי הזרע ברחבי הארץ. ברשות המכון מיכלי הקפאה בכל בתי החולים, בהם נשמרים הזרע והביציות עם השגחה צמודה המתאימה ומקובלת גם על ידי הרבנים החרדיים.

מחלת שידוכים

כאשר בחור או בחורה צעירים רווקים התמודדו עם מחלת הסרטן, לא תמיד קל להם למצוא בן זוג למטרת נישואין. הקושי הוא בשני רבדים: לעיתים הם חוששים שהמחלה תתפרץ מחדש בשלבים מאוחרים של החיים, או שמא הטיפולים פגעו בכושר הפוריות שלהם. מכון פוע"ה משתדל לעזור גם לצעירים אלו במתן פתרונות שונים, למשל שידוכים עם אנשים שייתכן שיצטרכו לעבור טיפולי פוריות על מנת להוליד, פגישה עם המשפחות כדי שייבנו את התהליכים הצפויים, כאשר ידוע שהבנת הבעיה והפתרונות מפיגה את החרדות. כמו כן, צוות הרבנים מלווה את הזוג באופן צמוד, החל מסיוע במסירת המידע אודות המחלה והטיפולים שעבר האדם, דרך מציאת פתרונות כיצד להתמודד עם תופעות הלוואי ארוכות הטווח של המחלה והטיפולים, ועד מתן ייעוץ וסיוע בכל הקשור לטיפול פוריות, חיי אישות וזוגיות בהמשך חייהם המשותפים, תוך התייעצות עם אנשי מקצוע רלוונטיים, לפי הצורך. אנחנו שמחים לבשר שבזכות שירותי המכון, התחתנו כבר כמה זוגות.

סיכום

רבני מכון פוע"ה לקחו על עצמם לשרת נאמנה את המטופלים המתמודדים עם מחלת הסרטן. כל שירותי הייעוץ של מכון פוע"ה ניתנים ללא תשלום, פרט לשירותי ההשגחה שניתנים במחיר מסובסד.

על מנת לפנות או להפנות מטופלים למכון פוע"ה ניתן

ליצור קשר: טלפון רב קווי: 02-6515050

פקס: 02-6517501, מייל: info@puah.org.il